

Handläggare
Solveig Blid
Telefon: 08-508 14 552

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning

Revidering av riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

remissvar

Förvaltningens förslag till beslut

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Lena Lundström Stoltz
stadsdelsdirektör

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Socialnämnden har tagits fram ett förslag till reviderade riktlinjer för ekonomiskt bistånd. Förvaltningen anser att ändringarna i huvudsak är bra. Att ta bort skrivningar som finns i andra styrande dokument är bra, nackdelen är att handläggarna måste söka information i flera dokument. Det är viktigt att Socialförvaltningen fortsätter erbjuda grundutbildningar och att utbildningen erbjuds alla nyanställda inom området.

Riktlinjerna kan tydligare lyfta fram den del av uppdraget som handlar om att bidra till att hitta lösningar på människors försörjningsproblem med fokus på egen försörjning och leva ett självständigt liv. Riktlinjerna skulle kunna kompletteras med förvaltningens ”Globenmodellen”, som ger stöd både i handlägningsprocessen och i det sociala förändringsarbetet med personer som har sociala och/eller medicinska problem eller inte har rätt till sjukpenning/inte är sjukskrivna.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning
Individ- och familjeomsorgen vuxna

Slakthusplan 4
Box 81
121 22 Johanneshov
Telefon 08-508 14 552
Växel 08-508 14 000
solveig.blid@stockholm.se
stockholm.se

Det finns anledning att fundera på hur förtydligandena om papperslösa barns rätt till bistånd kommer att fungera i realiteten.

Bakgrund

Socialnämnden fick i fullmäktiges budget för 2015 uppdraget att göra en översyn av befintliga riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, från 2014. Ett förslag har tagits fram och under 2016 har tillägg gjorts bland annat då ny lagstiftning tillkommit som påverkar området.

Ärendet

Utgångspunkten i översynen har varit de uppdrag som specificerats i budgeten för 2015. Översynen har även omfattat att i möjligaste mån ta bort skrivningar som redan framkommer i andra dokument, såsom Socialstyrelsens handböcker, och göra hänvisningar till berörda dokument.

Föreslagna förändringar

Nedan beskrivs i korthet de förslag till förändringar i riktlinjerna som anges i Socialförvaltningens tjänsteutlåtande. Förslaget till nya riktlinjer finns i sin helhet som bilaga.

Under 2016 infördes en ändring i socialtjänstlagen (SoL) som förtydligar kravet på den enskilde att stå till arbetsmarknadens förfogande. I propositionen till den nya lagen har det förtydligats vilka skäl som kan vara godtagbara för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande. Denna information har lagts in i avsnittet om arbetslösa.

Avsnittet som berör utländska medborgare har förtydligats med särskilt fokus på bistånd till papperslösa barn.

En komplettering har gjorts utifrån ändringar i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), som innebär att vuxna personer utan barn inte längre har rätt till ersättning enligt LMA när de fått beslut om avvisning eller utvisning. En ny tillfällig lag har införts som innebär att skyddsbehövande får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på tre år alternativt 13 månader, beroende på graden av skyddsbehov. Dessa lagförändringar har införts i förslaget.

Riktlinjerna har förtydligats utifrån Socialstyrelsens förtydligande att rättigheten för skolungdomar under 21 år att behålla en del av inkomsten för arbete inte omfattar ensamkommande flyktingbarn som saknar en förälder med försörjningsplikt. Detta utifrån att bestämmelsen gäller vid prövning av föräldrarnas rätt till

ekonomiskt bistånd. De omfattas i stället av den särskilda beräkningsgrunden i SoL, jobbstimulansen.

Ett särskilt avsnitt har lagts in gällande personer som har ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd där barnfamiljer särskilt ska uppmärksammas.

Ett avsnitt gällande personer som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom har reviderats. En tydligare rehabiliteringsprocess har lagts in med exempelvis hänvisning till Försäkringskassans ansökan för samordning av rehabiliteringsinsatser.

Stödmaterialiet ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd” är tänkt att fungera som ett stöd för handläggarna och som ett komplement till det reviderade avsnittet om barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser i förslaget.

Ett särskilt avsnitt gällande bistånd till fritidsaktiviteter för barn har lagts in.

I budgeten för 2017 beslutade fullmäktige om en sommarlovspeng. Förslaget har kompletterats med anvisningar för handläggning av sommarlovspengen.

Avsnittet gällande bistånd till bredband för barnfamiljer har reviderats och omfattar nu även bistånd till dator.

Utifrån principen om barnets bästa föreslås att staden behåller undantaget för föräldrar att vara lediga från jobbtorget med sina barn, om barnen är under 16 år.

Beslut om införande av prova-på-studier under en period om två år har fattats av kommunfullmäktige och ligger därmed utanför riktlinjerna för ekonomiskt bistånd.

Avsnittet gällande hyresdel vid hushållsgemenskap har reviderats med utgångspunkt i Socialstyrelsens handbok.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Individ och familjeomsorgen vuxna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att de ändringar som föreslås i huvudsak är bra. De synpunkter förvaltningen har på förslaget och på riktlinjernas utformning anges nedan.

Att ta bort skrivningar som finns i andra styrande dokument, och i stället göra hänvisningar, anser förvaltningen är bra. Det innebär dock att handläggarna måste söka information i flera dokument, vilket kan innebära merarbete. Ett exempel är frågan om vad som är godkända utgifter för hyra. För att få komplett information kring vad som gäller behöver handläggarna känna till vad som står i stadens riktlinjer, i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd och känna till Försäkringskassans norm för genomsnittshyra.

Riktlinjerna är också mycket omfattande. Utifrån att handläggarna, och cheferna, också behöver ha kunskap om andra styrdokument som reglerar verksamheten ser förvaltningen att det finns fortsatta omfattande behov av återkommande utbildningssatsningar inom området. Personalomsättningen inom ekonomiskt bistånd är också hög i flera stadsdelsförvaltningar vilket ställer höga krav på cheferna att säkerställa att handläggningen sker i enlighet med styrdokumentet. Det är utifrån det viktigt att Socialförvaltningen fortsätter erbjuda grundutbildningar för handläggning av ekonomiskt bistånd. Det vore värdefullt om alla nyanställda i Stockholms stad kan få gå utbildningen, eftersom riktlinjer kan skilja sig åt mellan kommuner.

Som framgår av avsnittet ”Allmänt om uppdraget”, sidan 6, är socialtjänstens uppgift inom ekonomiskt bistånd att bidra till att hitta lösningar på människors försörjningsproblem med fokus på att den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Under tiden prövas rätten till ekonomiskt bistånd. På sidan 17, i avsnittet om ”Handläggningsprocessen” framgår vidare att arbetet med ekonomiskt bistånd omfattar två delar; dels att stödja människor i att finna vägar till självförsörjning och dels att pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

Riktlinjerna har enligt förvaltningens mening fokus på att ge stöd i arbetet med att pröva rätten till ekonomiskt bistånd. Utifrån det kan det finnas fördelar med att tidigt i dokumentet tydligare beskriva grunderna för den delen av uppdraget som handlar om att stödja människor i att finna vägar till självförsörjning. Ett förslag är att flytta fram texter såsom de på sidan 20, under avsnittet ”Vägar till självförsörjning” om att grundsynen för det stöd som ska ges ska vara att ”individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus och

präglas av en tro på att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning..." längre fram i dokumentet, såsom till avsnittet "Allmänt om uppdraget". Där skulle också exempelvis texten från samma sida "Och att den som inte kan arbeta ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att söka om sjukersättning." och en text om att deltidsarbete är bättre än inget arbete, kunna läggas till.

Avsnittet om handläggning av personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom har förtydligats på ett bra sätt och beskrivningen av rehabiliteringsprocessen är bra och viktig att beskriva. En förutsättning för att samordningen av rehabiliteringsinsatser ska fungera är att samarbetet med Försäkringskassan fungerar och att Försäkringskassan tar över arbetet. Att Försäkringskassan tar över arbetet är i sin tur en förutsättning för att Arbetsförmedlingens ansvar för arbetsinriktad rehabilitering blir aktualiserat.

En svårighet som förvaltningen har uppmärksammat i arbetet med samordning av rehabiliteringsinsatser är att personen det gäller inte får bedömas ha någon arbetsförmåga samtidigt som målet för samordningen inte får vara att söka sjukersättning, då avslås ansökan om samordning av rehabiliteringsinsatser. En annan svårighet är att de arbetsförmågebedömningar som görs av Jobbtorg kan underkännas av Försäkringskassan. I realiteten kommer ärenden sällan till Arbetsförmedlingens ansvar för arbetsinriktad rehabilitering för arbetssökande.

Förvaltningens uppfattning är att riktlinjerna behöver kompletteras med en beskrivning av stöd i arbetet med personer med sociala och/eller medicinska problem, det vill säga personer som inte har rätt till sjukpenning/som inte är sjukskrivna. Enligt förvaltningens erfarenhet är den gruppen lika stor som gruppen personer som är sjukskrivna. Det handlar om personer som saknar sjukdomsinsikt, som är samsjukliga, har missbruksproblem eller andra problem. I de ärendena är samverkan internt och externt mycket viktigt och det kan behövas omfattande motiverande arbete och socialt förändringsarbete för att nå en utveckling. Förvaltningen har under flera år arbetat med utveckling av "Globenmodellen", med stöd i både handlägningsprocessen och det sociala förändringsarbetet. I staden pågår arbete, med stöd av Socialförvaltningen, med att implementera "Globenmodellen" i flera stadsdelsförvaltningar. Utifrån det torde modellen vara så vedertagen att den kan tas in i riktlinjerna. Beskrivning av modellen bifogas som bilaga.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att tidigt göra förändringsplaner. Förvaltningens erfarenhet är att förändringsplanerna behöver utvidgas till att även omfatta samverkan.

Att rättigheten för skolungdomar att behålla en del av inkomsten för arbete inte omfattar ensamkommande flyktingbarn, utan att de i stället omfattas av jobbstimulansen, är förvaltningen tveksam till. Enligt förvaltningens kalkyl kan bestämmelsen gynna de ensamkommande som arbetar mycket och missgynna de ensamkommande som arbetar lite, i förhållande till andra skolungdomar. Det kan enligt förvaltningens mening finnas anledning att överväga att i stället låta ensamkommande flyktingbarn behålla inkomsten på samma sätt som andra skolungdomar får.

Flera av de ändringar och förtydliganden som föreslås har ett tydligt perspektiv på barnens situation, såsom sommarlovspeng, avsnittet om fritidsaktiviteter för barn, bistånd till dator och möjligheten för föräldrar att ta ledigt från jobbtorget under sommaren. Förvaltningen tycker att de förslagen är bra. Samtidigt förtydligas kraven på barnperspektivet genom stödmaterialet ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd”. Det är viktigt och bra med en ökad medvetenhet om hur barnens situation påverkas av att föräldrarna under längre perioder saknar egen försörjning och lever på ekonomiskt bistånd. Det kan vara ett led i det motiverande arbetet för att föräldrarna ska komma ut i egen försörjning. Enligt förvaltningens bedömning behöver punkten om barnperspektivet, som handlar om att tala med föräldrarna om barnets situation och behov, utifrån en avvägning för när det kan finnas skäl att tala direkt med barnet, förtydligas. Förvaltningens uppfattning är att det inte är lämpligt att prata med barn i denna typ av situationer och behöver mer vägledning i hur texten ska tolkas.

När det gäller förtydligandena om papperslösa barns rätt till bistånd tycker förvaltningen att det finns anledning att fundera på hur det i realiteten kommer att fungera. Innebörden av bestämmelsen är att barn kan ha rätt till skälig levnadsnivå och att bistånd även kan beviljas till en rimlig hyreskostnad, som utgår från barnets behov. Föräldrarna kan däremot enbart beviljas nödhjälp. Eftersom det inte går att vare sig styra pengarna direkt till barnet eller säkerställa att den skäliga levnadsnivån går oavkortat till barnet blir resultatet i realiteten att papperslösa barnfamiljer kan få ersättning som ungefär motsvarar reducerat försörjningsstöd..

Förvaltningen vill understryka att det ur ett jämställdhetsperspektiv är viktigt att kvinnor erbjuds stöd och insatser i lika stor utsträckning som män och att det stöd som ges ska leda till lika goda resultat för kvinnor och män. I den mån det framkommer att inte lika bra resultat uppnås för kvinnor och män, med nuvarande arbetsmarknadsinsatser och att stöd inte erbjuds/ges till kvinnor och män i lika stor omfattning, finns det behov av en översyn och eventuellt utveckling av insatserna.

Bilagor

1. Förslag om revidering av riktlinjer
2. Beskrivning av ”Globenmodellen” (Processkarta, Väg till självförsörjning, Handläggningsstöd)